

Perspectiefnota 2017–2020

juni 2016

versie : definitief college
stuknr : S2016-14920
datum : 14 juni 2016
auteur : HdJ
afdeling: DO-Td concern

Aan de leden van de raad
van de gemeente Tytsjerksteradiel

Burgum, 14 juni 2016

ons kenmerk : ppn brief raad
behandeld door: H. de Jong
telefoonnummer: 140511
uw brief van :
uw kenmerk :
onderwerp : **Perspectiefnota 2017 – 2020**

Geachte leden van de raad,

De bespreking van de Perspectiefnota 2017 – 2020 staat voor de raadsvergadering van donderdag 30 juni a.s. op de agenda. Om de te bespreken perspectiefnota zo actueel mogelijk te maken is afgesproken dat de behandeling in de laatste week van juni plaats vindt en dat u de te bespreken nota twee weken voor de betreffende raadsvergadering ontvangt.

Wij bevelen u in het kader van uw voorbereiding op de bespreking van de perspectiefnota aan, om uw technische vragen zoveel mogelijk voorafgaand aan de raadsbehandeling bij het ambtelijk apparaat te stellen.

Wij verzoeken u uw vragen uiterlijk 24 juni in te dienen bij H. de Jong of A.J. van der Ploeg (e-mail: hdejong@t-diel.nl of ajvanderploeg@t-diel.nl).

De vragen zullen worden geregistreerd en uitgezet in de organisatie. De beantwoording van deze vragen zal in eerste instantie alleen gericht zijn aan de vraagsteller. De vraagsteller kan aangeven of hij/zij de beantwoording van de vragen ook aan de overige raadsleden wil laten toesturen.

Hoogachtend,

burgemeester en wethouders van Tytsjerksteradiel,
de secretaris, de burgemeester,

O. de Jager MAC RC

drs. E.J. ter Keurs

INHOUD

YNLIEDING	3
1. Algemeen	5
1.1. Opbouw van deze perspectiefnota	5
1.2. Hoofdpijnen in ontwikkeling van eigen beleid.....	5
1.3. Ontwikkelingen bovengemeentelijk	7
1.4. Ruimte voor nieuw beleid	9
2. Ontwikkelingen en gevolgen voor onze meerjarenbegroting	10
2.1. Startsituatie (inclusief financiële ontwikkelingen tot en met mei 2016)	10
2.2. Actualisatie economische ontwikkelingen voor de gemeentebegroting.....	11
2.3. Ontwikkelingen in eigen beleid.....	12
2.4. Ontwikkelingen per saldo	14
3. Conclusies en besluitvorming	17
3.1. Algemeen beeld ontwikkelrichting meerjarenbegroting	17
3.2. Voorstellen aan de raad	18
BIJLAGEN 19	
Bijlage 1 Ontwikkelingen in het beleid (per programma)	21
Programma overstijgend	21
P 1 Algemeen bestuur	24
P 2 Openbare Orde en Veiligheid	25
P 6 Welzijn.....	26
P 8 Werk en Bijstand	28
P 9 Milieu.....	31
P 10 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	32
P 11 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien.....	33
Paragraaf 3 Bedrijfsvoering.....	34
Paragraaf x Nieuwe paragraaf in programmabegroting.....	36
Bijlage 2 Overzichten financieel: Perspectiefnota 2017 – 2020	37
2.a Samenvatting financieel perspectief 2017 – 2020.....	37
2.b Ontwikkeling op basis raadsbesluiten.....	38
2.c Gemeentefonds en maatregelen rijk	39
2.d Autonome ontwikkelingen	40
2.e Ontwikkelingen (nieuw) beleid	41
Bijlage 3 Status bedragen in bestuurlijke notities en voorstellen	45

YNLIEDING

Sa healwei in bestjoersperioade leit it foar de hân om nei te gean hoe't de flagge der no by hinget omtrint de plannen sa't dy yn 2014 opsteld binne. Wy dogge dit yn it ramt fan de ûntjouwings oan't no ta en fan de aktuele ferwachtingen foar de earstkommende jierren.

Sjoen de ûntjouwings yn foaral de ymplementaasje fan de desentralisaasjes yn it sosjale domein, is dizze tuskentiidse evaluaasje op dit ûnderwerp noch net sa helder.

It is dúdlik dat der in protte saken al goed op'e rit setten binne en dat der gâns wurk ferset is om ús boargers sa goed mooglik te betsjinjen.

Op it mêd fan de finansjele effekten moat noch hieltyd in slach om de earm hâlden wurde. As kolleezje hiene wy dat ek graach oars sjoen, mar wy binne net altyd yn hâlders hân.

Op it ynhâldlike dossier om de kanteling hinne, wurdt hurd wurke oan de fierdere útwurking rjochting 2017 en 2018. Foar it gearwurkingsdossier jildt dat yn feite ek om't der no yn 2016 wol al sprake is fan in funksjonearende en ynfulde werkmaatskippij, mar it útwurkjen fan de nije wize fan wurkjen yn nije teams foar twa dragende organisaasjes is noch folop geande.

Lykas 2016 is ek it jier 2017 in jier wêryn't de oergong makke wurdt fan plannen nei realisaasje. Nij yn dizze perspektyfnota is it meinimmen fan de foarriedige útkomsten fan de maaiesirkulêre fan it ministearje fan BZK omtrint de ferwachtings om de gemeentlike ynkkomsten hinne, fan 2017 ôf, út it gemeentefûns.

Troch it hjirop oanpaste tiidpaad foar besprekking fan dizze perspektyfnota kinne wy no as bestjoerders yn ried en kolleezje mei mear ynsicht yn it finansjeel perspektyf foarút sjen nei de jierren 2017 en fierder.

As fêstlein yn it koalysjeakkoart en it kolleezjeprogram foar dizze besjoersperioade, wurkje wy ien en oar út, fanút de ynsichten dy't passe by ús kearnwurden: fertrouwen, loslitte, sosjaal en dúdlik.

1. Algemeen

1.1. Opbouw van deze perspectiefnota

De perspectiefnota kent elk jaar een aantal terugkerende ingrediënten. Deze zijn nodig voor het aangeven van beleidsinhoudelijke en financiële kaders voor de eerstvolgende door het college op te stellen begroting. Deze ingrediënten betreffen zaken als de concrete uitwerking van gemaakte afspraken voor de lopende bestuursperiode en de voortgang daarvan, en het inventariseren van zich voordoende ontwikkelingen in nieuw en bestaand beleid. In samenhang met de verkenning van financiële ontwikkelingen ontstaat zo een beeld van de te verwachten ontwikkelrichting van de meerjarenbegroting en de mogelijkheden voor het bereiken van structureel financieel evenwicht daarin.

In hoofdstuk 1 schetsen wij de hoofdlijnen en achtergrond van algemene ontwikkelingen. In het tweede hoofdstuk gaan we in op verschillende ontwikkelingen en de gevolgen daarvan voor onze meerjarenbegroting.

Hierin nemen we ook de totaalontwikkeling mee die voortvloeit uit de specifieke ontwikkelingen in het beleid per programma zoals die in bijlage 1 zijn verzameld.

Het derde hoofdstuk bevat conclusies en ons behandelvoorstel aan de raad in het kader van de voorbereiding op de in november vast te stellen programmabegroting.

1.2. Hoofdlijnen in ontwikkeling van eigen beleid

Er is altijd ruimte voor gemeenteraden en colleges om eigen accenten te leggen op het bestemmen van middelen voor gemeentelijke taken en activiteiten. De keuzes die daarbij in het verleden werden gemaakt zijn terug te vinden in het overwegend structurele uitgavenpatroon in de programmabegroting. De omstandigheid van economische tegenwind in de voorgaande jaren speelt door de oplopende bezuinigingstaakstellingen nog altijd een rol voor het financieel meerjarenperspectief. De ruimte voor nieuw beleid blijft daardoor zeer beperkt en het maken van keuzes daardoor onverminderd noodzakelijk en lastig.

In deze nota rapporteren wij aan de ene kant over algemene ontwikkelingen in beleid en wetgeving en aan de andere kant over specifieke beleidsontwikkelingen en uitvoeringsvoortgang. Verder geldt de inhoud van deze nota als voorzet voor de later dit jaar vast te stellen Programmabegroting 2017 – 2020.

Coalitieakkoord en collegeprogramma

Het in april 2014 opgestelde coalitieakkoord voor de bestuursperiode 2014–2018 staat primair in het teken van een in te zetten nieuwe programma-overstijgende beleidsontwikkeling. Dit mee als gevolg van de drie decentralisaties in het Sociaal Domein

die vanaf 2015 moeten zijn ingebed in de gemeentelijke programmabegroting en de uitvoeringsprocessen van de gemeentelijke organisatie. In het coalitieakkoord is dit als volgt verwoord:

“Partijen zijn van mening, dat het doorvoeren van de drie decentralisaties of transities in het Sociaal Domein een andere werkwijze vraagt. Naast transitie is ook transformatie nodig. De Kanteling moet in versterkte zin worden toegepast, in de breedte van de gemeentelijke taken, bij de instellingen en bij de burgers.”

Het coalitieakkoord bevat daarnaast een aantal afspraken en intenties die zijn uitgewerkt in een collegeprogramma.

Dit collegeprogramma “Fan âld tinken nei nij dwaan” bevat een lijst van belangrijke punten die aangeeft waar de accenten in het uit te voeren beleid in de periode 2014 – 2018 moeten liggen. In het collegeprogramma is dit als volgt verwoord:

Binnen de context van financiële grenzen zijn voor ons de volgende punten belangrijk:

- 1. Een hoofdlijn voor de komende jaren is, dat we een omslag willen bereiken naar het als gemeente meer aansluiten bij en faciliteren van initiatieven in de samenleving in plaats van het zelf als gemeente initiatieven nemen en uitvoeren.*
- 2. Voor het Sociale Domein staan we voor een efficiënte en gekantelde werkwijze, die veel meer de kracht van de dorpsgemeenschappen benut. De in het kader van de transities te vormen teams zullen daarbij een taak krijgen in de verdeling van de hiermee gemoeide budgetten. Uitgangspunt is verder, dat deze transformatie zal leiden tot een duidelijke besparing in deze periode.*
- 3. Voor de transities in het Sociaal Domein werken we verder de al vastgestelde uitgangspunten voor elk van de transities uit en vullen we deze in 2014 verder in. Met een overgangperiode moet in 2016 alles ‘draaien’.*
- 4. Wij stimuleren, dat er een goed aanbod en een goede spreiding van onderwijsvoorzieningen in de gemeente blijft. Hierbij is mee het initiatief en de inzet van alle betrokkenen nodig.*
- 5. Wij richten ons, met het oog op het vervallen van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) per 1 januari 2015, op een goede transformatie van de bestaande structuren in de Wsw naar de nieuwe situatie.*
- 6. Wij blijven invulling geven aan het minimabeleid en ontzien dit beleid in de bezuinigingstaakstelling.*
- 7. Wij zetten stevig in op de bestrijding van de werkloosheid. Daarbij is vooral de bestrijding van de werkloosheid onder jongeren een speerpunt.*
- 8. Tytsjerksteradiel blijft zich profileren als duurzame gemeente.*
- 9. De bestaande Woonvisie en Structuurvisie vormen voor ons in deze periode het uitgangspunt voor het ruimtelijk- en volkshuisvestingsbeleid. Deze visies worden aan het einde van de periode geëvalueerd. Als uitvloeisel hiervan zal het gebied ‘de Warren’ bij Burgum in deze periode de huidige bestemming houden en zullen er ook geen (ontwerp)bestemmingsplannen voor dit gebied in procedure worden gebracht.*

10. We zetten in op kwaliteitsverbetering en verduurzaming van de bestaande woningvoorraad.

11. We zorgen voor een goede bereikbaarheid van de gemeente via een adequate mix van digitale, telefonische en fysieke kanalen.

Hoe gaan we dit doen?

Er liggen jaren voor ons waarin veel zal gebeuren en veel zal worden gevraagd. We zullen deze periode met volle inzet sturing en invulling geven aan onze bestuurlijke taken.

We doen dat verder:

- met loslaten; we kijken eerst naar eigen initiatief vanuit de samenleving;*
- met vertrouwen: in elkaar en in de partners met wie we samenwerken*
- met een sociaal gezicht; we hebben oog voor mensen die het moeilijk hebben;*
- met duidelijkheid; we letten op heldere besluitvorming en consequente uitvoering.*

Met deze lijst van belangrijke punten in gedachten hebben wij deze Perspectiefnota opgesteld. De beschreven aspecten gebruiken wij als leidraad bij het verzamelen van de informatie en bij het bepalen van keuzes rond de (financieel) ruimtevragende ontwikkelingen van het beleid.

1.3. Ontwikkelingen bovengemeentelijk

Landelijke economische ontwikkelingen;

De signalen van het Centraal Planbureau (CPB) in de vorm van de macro-economische kerngegevens waren voorzichtig positief (publicatie maart). Het CPB geeft daarin aan dat er sprake is van een gestaag doorzettend herstel van de economie en dat er voor het lopende en het volgende jaar een groei van ongeveer 2% wordt verwacht.

De betekenis hiervan voor onze inkomsten uit het Gemeentefonds wordt duidelijk op basis van de jaarlijkse meicirculaire van het ministerie van BZK.

In paragraaf 2.2 is deze circulaire vertaald naar de te verwachten effecten in euro's voor ons financieel meerjarenperspectief.

Bestuurlijke ontwikkelingen

Landelijk

De gemeenten hebben er met de decentralisaties in het sociaal domein vanuit het Rijk een aantal belangrijke taken bijgekregen. Tegelijk is er ook een terugtrekkende beweging: de overheid kan niet altijd en in alle gevallen volledige hulp en ondersteuning bieden, ook vanwege de bezuinigingen die met de decentralisaties gepaard gaan. Bij ons speelt in dit kader de Kantelingsgedachte.

In principe kunnen de uitwerkingen van deze terugtrekkende beweging tot behoorlijke verschillen leiden in verzorgingsniveau op lokaal niveau. Binnen welke bandbreedte dit op landelijk niveau op den duur geaccepteerd gaat worden, is de vraag. Er is ook een trend te constateren, dat de gemeenten in de praktijk steeds minder ruimte – ook financieel –

hebben voor het uitvoeren van autonoom beleid. Daartegenover worden er, o.a. vanuit de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, pleidooien gevoerd voor een ruimer lokaal belastinggebied.

De decentralisaties hebben er mee toe geleid, dat er weer nieuwe gemeentelijke samenwerkingsverbanden zijn ontstaan. Verder functioneren op het gebied van veiligheid en handhaving nu grootschalige samenwerkingsverbanden. Het democratische gehalte van vooral de grotere samenwerkingsverbanden wordt meer onderwerp van discussie. O.a. via adviezen van de Raad voor het openbaar bestuur wordt in dit kader aandacht gevraagd voor de rol en de positionering van de gemeenteraden t.o.v. deze samenwerkingsverbanden.

Daarmee samenhangend worden er ook gedachten gelanceerd over opschaling van gemeenten en provincies. Vanuit het Rijk geldt – in ieder geval voor Fryslân – echter nog steeds de lijn dat initiatieven tot herindeling van onderop moeten komen.

Provinciaal

Ook in het provinciaal coalitieakkoord van 2015 wordt het standpunt ingenomen, dat voor versterking van de bestuurskracht van de gemeenten het initiatief bij de gemeenten zelf ligt.

M.b.t. de lokaal bestuurlijke inrichting komt er een schaalvergroting aan ten noorden van Tytsjerksteradiel. Het lijkt erop, dat er een bestuurlijke fusie komt van in ieder geval de gemeenten Dongeradeel, Ferwerderadiel en Kollumerland c.a. Wat Dantumadiel betreft, deze gemeente lijkt nu niet verder te willen gaan dan een ambtelijke fusie met deze drie gemeenten.

Ook in Noordwest-Fryslân gaat de schaalvergroting via herindeling door. Onze buurgemeenten Leeuwarden en Leeuwarderadeel zijn daarbij betrokken. De fusiedatum daar is bepaald op 1 januari 2018.

Regionaal

In 2016 is er een nieuwe fase voor de Agenda Netwerk Noordoost gestart, ANNO II; het gaat dan om de periode tot 2020. In deze nieuwe periode zullen Tytsjerksteradiel en Achtkarspelen, die zelf via de Werkmaatschappij 8KTD met elkaar verbonden zijn, te maken krijgen met de wijzigende verhoudingen van de nauw samenwerkende en op een vorm van fusie koersende andere vier gemeenten “DDFK”, met de positie van Dantumadiel als complicerende factor.

ANNO II is meer opgave-gestuurd dan ANNO I. ANNO II telt drie hoofdthema's, Wonen en Leven, Economie en Griene en Blau, en er zijn zestien opgaven, verdeeld over deze drie thema's. Tytsjerksteradiel doet volop mee in ANNO II, met een voorbehoud t.a.v. de opgave m.b.t. Zorg (opgave 2), vanwege de relaties op dit terrein in de regio zuidoost.

Voor de van ANNO I naar ANNO II doorgeschoven projecten van Tytsjerksteradiel is de dekking geregeld. Het kan zijn dat er zich in de loop van de periode van ANNO II, door onze gemeente gewenste projecten zullen aandienen die nu nog niet geregelde cofinanciering van de gemeente vragen. Daarvoor zal dan financiële ruimte moeten zijn. De benodigde middelen daarvoor zullen dan ook op de geëigende momenten in de jaarcyclus moeten worden opgevoerd.

Tytsjerksteradiel werkt ook samen met gemeenten in het verband van de Stadsregio Leeuwarden, in een lichte organisatiestructuur. De samenwerking is de komende jaren gericht op enkele speerpunten en specifieke thema's. Ook hier zijn dus veranderingen in de bestuurlijk structuur van de gemeenten op komst. Er zal overleg komen met Leeuwarden over de consequenties van deze nieuwe situatie. Daarbij moet ook worden bekeken, of er nadere afspraken nodig zijn over de verdere samenwerking en of een opvolger van de stadsregio in de huidige setting wenselijk, dan wel nodig is.

1.4. Ruimte voor nieuw beleid

Het is al een aantal jaren een vast gegeven dat er in het kader van het meerjarig financieel perspectief van gemeenten weinig ruimte is te vinden voor nieuw structureel beleid. Daarom geldt ook voor de huidige bestuursperiode dat wij ons terughoudend opstellen. Er is altijd ruimte om keuzes te maken over de omvang van gewenste ruimte voor nieuw beleid en voor de manier waarop die gezocht kan worden. Ook in deze perspectiefnota wordt in bijlage 1 aangegeven voor welke ruimtevrage beleidsontwikkelingen dekking gezocht moet worden en wat dat betekent voor het financiële meerjarenperspectief.

2. Ontwikkelingen en gevolgen voor onze meerjarenbegroting

2.1. Startsituatie (inclusief financiële ontwikkelingen tot en met mei 2016)

De startsituatie van het financiële meerjarenperspectief voor deze perspectiefnota begint bij de cijfermatige meerjarenreeks voor de jaren 2017 t/m 2019 uit de meest recente programmabegroting (vastgesteld door de raad in november 2015). Deze reeks wordt nu aangevuld met het jaar 2020.

De reeks kent alleen voor het eerste jaar (2017) een nadelig saldo van € 351.000 en voor de jaren daarna een voorzichtig positief saldo. Deze cijfers vormen daarmee voor het eerst sinds jaren een betrekkelijk gunstige startpositie voor een nieuwe perspectiefnota.

De cijfers zijn mee gebaseerd op het in 2014 vastgestelde bezuinigingsplan voor de jaren 2015–2018 (oplopend naar 2 miljoen structureel vanaf 2018). Dit houdt wel in dat die bezuinigingsmaatregelen volledig waargemaakt moeten worden om de aangegeven saldi te kunnen realiseren.

Als vervolg op de startreeks zijn ook de sinds november 2015 genomen raadsbesluiten van belang voor zover die gevolgen hebben voor de meerjarenbegroting. Dat betreft de raadsbesluiten over de jaarrekening 2015 en de eerste bestuursrapportage 2016, beiden geagendeerd voor de raad van mei 2016.

Tussen het moment van de opstelling van deze perspectiefnota in het voorjaar en de vaststelling van de programmabegroting in november, wordt nog gewerkt aan het zo actueel mogelijk maken van de raming van lasten en baten per product. Daar zullen nog mutaties uit voortvloeien. Die mutaties zullen wij, voor zover relevant, apart toelichten in de programmabegroting die wij u in november aanbieden.

In de tabel hierna is aangegeven hoe de startsituatie er uitziet op basis van de raadsbesluiten tot en met mei 2016. Daarmee wordt ook rekening gehouden met de meerjarige effecten van de raadsbesluiten over de jaarrekening 2015 en de eerste bestuursrapportage 2016 (zie ook bijlage 2b).

“–“ is nadelig, (+) is voordelig

Startsituatie en effect raadsbesluiten (x 1.000)	2017	2018	2019	2020
Startsituatie				
Saldo begrotingsbehandeling (nov'15)	-351 N	15 V	37 V	83 V
Saldo ontwikkelingen raadsbesluiten t/m mei 2016 (bijlage 2.b)	-11 N	-5 N	-44 N	-52 N

2.2. Actualisatie economische ontwikkelingen voor de gemeentebegroting

Elk jaar is de inhoud van de meicirculaire van het ministerie van BZK van groot belang voor de inkomstenkant van de gemeentebegroting. In deze circulaire schetst het ministerie namelijk de financiële kaders die gaan gelden voor de nieuwe begrotingsjaren.

Traditiegetrouw wordt de meicirculaire gepubliceerd op de laatste dag van mei. Direct aansluitend op die publicatie zet een landelijk adviesteam de inhoud van de circulaires om naar een berekeningsmodel voor de te verwachten uitkering van het Gemeentefonds. Bijna alle gemeenten maken vervolgens gebruik van dat berekeningsmodel. Door de voor hen geldende kengetallen en prognoses in te vullen krijgen gemeenten een voorlopig inzicht in de te verwachten inkomsten voor de eerstvolgende jaren.

Dit proces van publicatie van de meicirculaire tot het, op eigen gemeenteniveau, kunnen presenteren van een prognose van te verwachten inkomsten uit het Gemeentefonds vergt minimaal één week.

Doordat de (jaarlijkse) raadsbehandeling van deze perspectiefnota nu is verschoven naar eind juni, en deze perspectiefnota twee weken daaraan voorafgaand aan de raad wordt aangeboden, is het mogelijk om het effect van de meicirculaire in deze nota te verwerken.

De meicirculaire zoals gepubliceerd op 31 mei 2016 is inmiddels doorgerekend voor de te verwachten effecten voor onze meerjarenbegroting.

In grote lijnen gaat het nu om de volgende ontwikkelingen:

- Voor de jaren 2017 en volgende is per saldo, naast de noodzakelijke compensatie van loon- en prijsontwikkeling, sprake van een voordelige ontwikkeling ten opzichte van de cijfers als nu verwerkt in de meerjarenbegroting.
- De ontwikkeling voor het Sociaal Domein (decentralisaties) binnen het gemeentefonds is apart in beeld gebracht en biedt eveneens extra budgettaire ruimte naast de noodzakelijke compensatie van loon- en prijsontwikkeling. Het uiteindelijke voordeel is vooral een gevolg van de toepassing van de objectieve verdeelmodellen voor de WMO en de jeugdzorg. Voor het financieel perspectief is deze ontwikkeling budgettair neutraal vanwege het voorlopig geldende uitgangspunt om dit thema budget-neutraal te verwerken.
- De bruto effecten voor reguliere prijsstijging en Cao-ontwikkeling die zijn meegenomen in het gemeentefonds hebben we voor de daar direct tegenover staande ontwikkelingen op de uitgavenkant van onze begroting gecorrigeerd.
- Onder de term ‘groot onderhoud’ speelt een operatie voor herverdeling van middelen uit het gemeentefonds. Een belangrijk onderdeel daarvan betreft het subcluster Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Stedelijke vernieuwing (VHROSV). Voor dit deel van de herverdeling is circa 33% van de voorgenomen herverdeling al gerealiseerd. Het vervolg van de invoering is uitgesteld om eerst een

verdiepingsonderzoek uit te voeren naar de kosten van gemeenten op dit taakgebied.

Inmiddels heeft een extern onderzoeksbureau gerapporteerd en hebben VNG en Rfv de fondsbeheerders adviezen aangeboden. De fondsbeheerders streven er nu naar om voor de zomer een besluit te nemen.

Mogelijk wordt op dit onderdeel dan via de septembercirculaire duidelijkheid geboden over het vervolg van de verdere invoering.

Al met al is de inhoud van het gemeentefonds, rekening houdend met de hiermee samenhangende tegengestelde bewegingen op de uitgavenkant, nu omgezet naar een netto resultaatregel voor het financiële meerjarenperspectief.

In de tabel hieronder staat het per saldo voordelige effect voortvloeiend uit de gepubliceerde meicirculaire (zie ook bijlage 2.c).

“-“ is nadelig, (+) is voordelig

Inkomsten gemeentefonds (x 1.000)	2017	2018	2019	2020
Effect ontwikkeling gemeentefonds (bijlage 2.c)	231 V	547 V	363 V	780 V

2.3. Ontwikkelingen in eigen beleid

Ontwikkelingen in aanvaard beleid (autonoom)

Er doen zich altijd autonome ontwikkelingen voor binnen het bestaande en aanvaarde beleid. De term ‘autonoom’ geeft aan dat het hierbij gaat om ontwikkelingen in aantallen of prijzen. Dit type ontwikkelingen valt in de categorie onontkoombaar en wordt in de jaarlijkse perspectiefnota in samengevatte vorm vermeld en cijfermatig verwerkt. De reguliere ontwikkeling in aantallen en indexen maakt al onderdeel uit van het begrotingsproces. Daarom worden in deze perspectiefnota alleen autonome ontwikkelingen meegenomen die niet binnen de in het proces ingebouwde kaders vallen. De ontwikkelingen waar het om gaat zijn opgenomen in bijlage 2.d.

Inhoudelijke ontwikkelingen in het beleid

Alle beleidsmatige ontwikkelingen in het eigen beleid zijn gerubriceerd per programma en met een korte toelichting op de inhoud, terug te vinden in bijlage 1 van deze nota. Daarnaast zijn deze onderwerpen in tabelvorm opgenomen in bijlage 2.e.

Zoals elk jaar zijn er ook dit jaar weer meer ruimtevragende dan ruimtebiedende onderwerpen. Dit is een logisch gevolg van het feit dat ruimtebiedende opties en ontwikkelingen zoveel mogelijk zijn (of worden) gebruikt voor periodiek noodzakelijke bezuinigingsrondes.

Voor de jaren 2017 en 2018 kiezen wij in deze perspectiefnota opnieuw voor een terughoudende en uiterst kritische beoordeling van ruimtevragende ontwikkelingen. Dit vanwege de aanhoudende druk op de gemeentelijke begroting door de nog te realiseren bezuinigingstaakstellingen en vanuit de stellige overtuiging dat de gemakkelijkste bezuiniging is te vinden in het niet aangaan van nieuwe verplichtingen.

Dit laat onverlet dat er ook voor het begrotingsjaar 2017 e.v. sprake is van ruimtevragende ontwikkelingen.

Zoals gebruikelijk hebben wij deze ontwikkelingen ingedeeld naar hun aard: onontkoombaar, noodzakelijk of wenselijk. Onontkoombaar staat dan voor “direct voortvloeiend uit (wettelijk) voorschrift” (verplichtend). Noodzakelijk staat voor “voortvloeiend uit bestuursafspraken en/of eerder ingezet beleid” (terugkomen op bestuursafpraak zou nog wel kunnen). Wenselijk staat voor “nieuw gewenst beleid” (zonder eerdere toezeggingen of bestuursafspraken).

In die gevallen waar sprake is van een zelf te bepalen ambitieniveau, kiezen wij er zoveel mogelijk voor om uitzetting van kosten te beperken. Bij de vervolgitwerking door de organisatie en bij bespreking met betrokken partijen (ambtelijk en bestuurlijk) is dan op voorhand duidelijk wat van de gemeente kan worden verwacht. Er wordt eerst gekeken naar mogelijkheden binnen de al beschikbare middelen. Bij die onderwerpen waar dit van toepassing is hebben wij dit in de toelichting per onderwerp aangegeven als neutraal.

Ook zijn er altijd ontwikkelingen die relevant genoeg zijn om deze als aparte onderwerpen op te nemen in deze nota maar waarvoor nog geen bedragen (biedend of vragend) zijn aan te geven. In die gevallen staat PM vermeld om daarmee aan te geven dat er rekening gehouden moet worden met nog te bepalen incidentele of structurele lasten.

Soms kan bij de behandeling van de programmabegroting in november al invulling aan een dergelijke PM-post worden gegeven en soms zal dat later nog plaats moeten vinden.

Het is van belang om rekening te houden met het gegeven dat, zolang er sprake is van een PM-post, er nog geen middelen zijn of worden gereserveerd en dat daar dan ook nog geen dekking voor is binnen de meerjarenbegroting.

De informatie over afzonderlijke onderwerpen is, gerangschikt per programma, opgenomen in bijlage 1 en in cijfermatige vorm (tabel) in bijlage 2.e.

Vanwege de op badzijde 5/6 al aangegeven toenemende inzet op programma overstijgende aanpak van beleidsvraagstukken hebben wij in bijlage 1 hiervoor een aparte paragraaf gereserveerd voorafgaand aan programma 1.

Weerstandscapaciteit in relatie tot de hoogte van de algemene reserve

In de Programmabegroting 2016–2019 (blz. 48 e.v.) is aangegeven dat wij voor de eerstvolgende jaren uitgaan van een signaal- en minimumniveau voor de algemene reserve van respectievelijk 15 en 10 miljoen.

Hierbij staat “signaalniveau” voor:

“Het binnen een nieuwe perspectiefperiode optreden van een daling van de algemene reserve tot onder het signaalniveau betekent dat maatregelen nodig zijn

voor het op termijn op peil houden van de algemene reserve en dat hiervoor tijdig actie wordt opgestart (raad en college)."

De staat van reserves en voorzieningen zoals die hoort bij de jaarrekening over het jaar 2015 geeft de meest actuele informatie over de ontwikkeling van deze reserve. Daaruit blijkt dat in de periode tot en met 2020 (het laatste perspectiefjaar voor deze nota) een laagste niveau voor de algemene reserve wordt verwacht van circa 16,3 miljoen.

Dit betekent dat er op dit moment geen reden is om een waarschuwend "signaal" af te geven.

Niet gehonoreerde onderwerpen

Soms is er sprake van onderwerpen welke wel in de voorbereiding van deze perspectiefnota aan de orde zijn geweest maar waarvoor wij concludeerden dat er op dit moment geen ruimte voor kan worden vrijgemaakt. Als we zulke onderwerpen wel beleidsrelevant genoeg vinden om ze te vermelden, benoemen wij deze als 'niet gehonoreerde onderwerpen'.

Door de terughoudende opstelling bij het opvoeren van onderwerpen is er dit jaar geen sprake van dergelijke niet gehonoreerde beleidsrelevante onderwerpen.

Samengevat

De ontwikkelingen in eigen beleid en nieuw beleid als hierboven benoemd, en uitgewerkt in bijlage 1, zijn hieronder in tabelvorm samengevat.

“-“ is nadelig, (+) is voordelig

Ontwikkelingen in beleid (x 1.000)	2017	2018	2019	2020
Aanvaard beleid bijlage 2.d (autonome ontwikkelingen)	185 V	-15 N	-15 N	-15 N
Beleidsontwikkeling bijlage 2.e (uit bestaand en nieuw beleid)	-174 N	-230 N	-181 N	-181 N

2.4. Ontwikkelingen per saldo

Het geheel van de ontwikkelingen uit de paragrafen 2.1 tot en met 2.3 vormt het totaal van ons financieel meerjarenperspectief. Het combineren van de verschillende ontwikkelingen rond te verwachten lasten en baten leidt tot een nieuwe saldoreeks van de meerjarenbegroting. De totale verkenning van de beleidsontwikkelingen is samengevat in de volgende tabel.

Totaal verwachte ontwikkelingen (saldi meerjarenperspectief)

“-“ is nadelig, (+) is voordelig

Ontwikkelingen hoofdstuk 2 (x 1.000)	2017	2018	2019	2020
Startsituatie				
Saldo begrotingsbehandeling (nov'15)	-351 N	15 V	37 V	83 V
Saldo ontwikkelingen raadsbesluiten t/m 26 mei 2016 (bijlage 2.b)	-11 N	-5 N	-44 N	-52 N
Ontwikkeling gemeentefonds (bijlage 2.c)	231 V	547 V	363 V	780 V
Autonome ontwikkeling (bijlage 2.d)	185 V	-15 N	-15 N	-15 N
Ontwikkelingen in beleid (bijlage 2.e)	-174 N	-230 N	-181 N	-181 N
Totaal ontwikkelrichting saldi	-120 N	312 V	160 V	615 V

Hoe nu verder?

In tegenstelling tot voorgaande jaren ziet het financieel meerjarenperspectief zoals dat in de tabel hiervoor staat weergegeven er gunstig uit.

Het financieel perspectief toont nu (voorlopig) enkel nog een beperkt nadelig saldo voor 2017 en vervolgens positieve saldi voor de jaren 2018 en volgende.

Onzekere factoren

We hebben, zoals altijd bij een perspectiefnota, ook nu weer te maken met een aantal onzekere factoren die in deze nota (nog) niet op harde euro's gewaardeerd kunnen worden:

- de uiteindelijke financiële impact van uitvoeringskosten binnen het Sociaal Domein inclusief de ontwikkeling van aantallen uitkeringsgerechtigden;
- volledige realisatie van het 'groot onderhoud' gemeentefonds (mogelijk meer informatie in de septembercirculaire);
- mogelijke wijziging van het belastinggebied van de gemeenten (voor de langere termijn);
- mogelijkheid voor gebruik/inzet middelen uit precario-inkomsten.

Voorlopig saldo 2017 en volgende jaren

In de begrotingsvoorbereiding staat op dit moment, op basis van deze perspectiefnota, voor het jaar 2017 een nadelig saldo van circa € 120.000 (N).

De factoren als hiervoor aangegeven en de ervaring van voorgaande jaren leren ons dat er tussen het moment van bespreken van de perspectiefnota en het moment van vaststellen van de begroting nog veel zaken veranderen. Doordat wij nu de inhoud van de meicirculaire al hebben kunnen verwerken zal de omvang van overige tussentijdse wijzigingen overigens aanzienlijk kleiner zijn dan in voorgaande jaren.

Op basis van de financiële ontwikkelrichting van de meerjarige saldi en de hiervoor aangegeven onzekere factoren komen wij tot een aantal conclusies en een opvatting over de vervolgaanpak. Deze zijn te vinden in hoofdstuk 3.

3. Conclusies en besluitvorming

3.1. Algemeen beeld ontwikkelrichting meerjarenbegroting

Wij constateren dat:

- het voorlopige saldo voor het jaar 2017 nadelig is en door diverse mutaties in het proces richting de concept Programmabegroting 2017–2020 nog kan wijzigen;
- de onzekere factoren als benoemd in hoofdstuk 2.4 nog van invloed kunnen zijn op de te verwachten toekomstige begrotingssaldi;
- de hoogte van de Algemene Reserve op basis van de Programmarekening 2015 boven het afgesproken signaalniveau blijft, maar dat deze reserve de afgelopen jaren geen aanvulling heeft gekend;
- er in deze perspectiefnota sprake is van een aantal ‘P.M.’ posten waarvoor mogelijk op een later moment nog middelen gevraagd worden; (naar verwachting bieden de positieve saldi vanaf 2018 hiervoor in principe ook ruimte);
- verdere concretisering van ‘P.M.’ posten nog tot wijziging van financieel perspectief en begroting zal leiden; dit wordt via het gebruikelijke besluitvormingsproces aan de raad voorgelegd;
- een Algemene Reserve met een grotere (positieve) marge ten opzichte van het afgesproken signaalniveau, als buffer van toegevoegde waarde is, zeker in relatie tot de aangegeven onzekere factoren uit 2.4.

In de voorbereiding op de in november vast te stellen nieuwe programmabegroting zetten wij maximaal in op het kunnen presenteren van een sluitende begroting voor het jaar 2017. De voordelige begrotingssaldi voor de jaren 2018 en volgende zien wij voorlopig als bufferruimte, toe te voegen aan de algemene reserve.

3.2. Voorstellen aan de raad

Gelet op de in deze perspectiefnota geschetste ontwikkelingen stellen wij u voor om:

1. kennis te nemen van de ontwikkelingen in beleid zoals opgenomen in deze Perspectiefnota 2017–2020, de te verwachten financiële gevolgen uit de aangegeven ontwikkelingen voor de meerjarenbegroting en het voorlopig verwachte meerjarig financieel perspectief;
2. kennis te nemen van onze constatering en het voorlopige plan ter voorbereiding op de in november vast te stellen Programmabegroting 2017–2020 als verwoord in hoofdstuk 3.1;

Burgum, 14 juni 2016

Burgemeester en wethouders
van Tytsjerksteradiel

BIJLAGEN

Bijlage 1 Ontwikkelingen in het beleid per programma

Bijlage 2 Samenvatting

Bijlage 3 Status bedragen in bestuurlijke notities en voorstellen

Bijlage 1 Ontwikkelingen in het beleid (per programma)

Programma overstijgend

We plaatsen de steeds vaker voorkomende programma–overstijgende onderwerpen die niet specifiek onder één van de tien programma’s vallen of in een paragraaf thuis horen, in dit aparte tekstblok voorafgaand aan de afzonderlijke programma’s.

1. Kanteling

In het coalitieakkoord is het volgende vastgelegd: ‘De Kanteling moet in versterkte zin worden toegepast, in de breedte van de gemeentelijke taken, bij instellingen en bij de burgers’.

De ambitie die het college hiermee uitspreekt heeft een organisatie brede invloed op het sociale, fysieke en intern organisatorische domein. De veranderende wereld waar de mienskip en de gemeente voor staan is er een die niet te vatten is in een duidelijk verwachtingsbeeld. Sterker nog, veranderingen en ontwikkelingen volgen elkaar in snel tempo op. Mede daarom is er een speciaal team (taskforceteam) met diverse expertises samengesteld om de voortgang en ontwikkeling in gang te houden en aan te sturen.

Naast maatschappelijke initiatieven op het sociaal domein, ontstaan er steeds meer ontwikkelingen en initiatieven welke van invloed zijn op planologisch, vastgoed- en administratief–organisatorisch (digitalisering) gebied. Het tempo van deze veranderingen lijkt steeds meer toe te nemen en heeft daarmee ook direct en indirect impact op de begroting. De verschillende domeinen kunnen steeds minder los van elkaar gezien worden en zeker niet waar het gaat om de onderlinge organisatorische en financiële beïnvloeding. Het is ook daarom dat ‘de kanteling’ nadrukkelijk vraagt om een andere kijk op de begroting en hoe beoogde resultaten kunnen worden behaald. In dit kader wordt het ook steeds ingewikkelder om de taakstelling van € 500.000,- zoals deze in de programmabegroting is opgenomen exact te alloceren binnen de begroting. Toch zal in samenwerking met de Noordelijke Hogeschool onderzocht worden hoe op basis van maatschappelijke kosten–batenanalyses voor het begrotingsjaar 2018 allocatie van middelen mogelijk is.

Hoezeer het ook lastig is om te duiden waar de bezuinigingen gerealiseerd kunnen worden, er zijn inmiddels al wel de nodige ontwikkelingen en initiatieven gaande.

Zo is er een start gemaakt met het onderzoek van Universiteit Twente naar het verbeteren van de effectiviteit van de dorpentteams. Verder is er een aantal initiatieven naast het sociale domein ontplooid, waar naar verwachting meerdere substantiële resultaten kunnen worden behaald op het terrein van kanteling. Dit

betreffen o.a. de ontwikkelingen rond het Wetter en Willepark, het sportcomplex Koningsland (sporthal Westermar en kunstgrasvelden), het gebied rond de Bernecampus, de ontwikkeling van de autismecampus in Garyp, de mienskiptsrûmte Gytsjerk en de ontwikkelingen rond de sportaccommodaties in de Trynwâlden en in Noardburgum. Ook wordt extra aandacht besteed aan de cultuurverandering binnen de ambtelijke organisatie om 'de kanteling' bij bestaande en nieuwe projecten zoveel mogelijk te kunnen faciliteren.

De nieuwe omgevingswet heeft ook een aantal belangrijke kantelingsaspecten in zich en ter voorbereiding is overeenkomstig met een eerdere klankbordgroep van de raad een nieuwe klankbordgroep omgevingswetgeving gevormd. Ook met de invoering van deze nieuwe wet zijn er mogelijkheden om vanuit 'de kanteling' bezuinigingsresultaten te halen.

2. Maatschappelijk Vastgoed

Krimp, ontgroening, vergrijzing en bezuinigingen dwingen ons om na te denken over hoe we in de toekomst met maatschappelijk vastgoed willen omgaan. Onder maatschappelijk vastgoed verstaan we alle vastgoed dat gerelateerd is aan gemeentelijk beleid op het gebied van Sport, Onderwijs, Cultuur en Welzijn.

In de tweede helft van 2015 hebben we alle vastgoed dat binnen de gemeente wordt gebruikt voor maatschappelijke activiteiten geïnventariseerd. Dat vastgoed hoeft dan niet per se in eigendom van de gemeente te zijn. We zijn nu bezig om op basis van die inzichten een strategie te ontwikkelen hoe met ons maatschappelijk vastgoed om te gaan. Daarbij zal ook de raad nadrukkelijk worden betrokken.

We verwachten door (onder andere) samenvoeging en clustering van verschillende voorzieningen, minder vierkante meters nodig te hebben en zodoende structureel te kunnen bezuinigen. In hoeverre dat het geval zal kunnen zijn is nog niet te zeggen. In enkele gevallen kan het zijn, dat de kost voor de baat uit gaat en dat er door vóór te investeren uiteindelijk kan worden bespaard op uitgaven voor gemeentelijke gebouwen.

Het terrein van 'Maatschappelijk Vastgoed' betreft diverse beleidsonderdelen, waar qua huisvesting nog maar sinds kort integraal naar gekeken wordt. Er zijn diverse ontwikkelingen te verwachten op dit gebied en we denken dat op deelterreinen nader onderzoek nodig is of dat er specifieke expertise moet worden ingehuurd. Een voorbeeld van zo'n voorbereidingsonderzoek is het al uitgevoerde onderzoek 'spreiding kindvoorzieningen', waarin de huisvestingscomponent een belangrijke rol speelt.

We vragen daarom voor de jaren 2017 en 2018 een voorbereidingsbudget van € 30.000,- per jaar. Dit budget is dan beschikbaar voor brede onderzoeken in

relatie tot maatschappelijk vastgoed, ook als het gaat om deelportefeuilles als bijvoorbeeld onderwijshuisvesting.

samengevat	wenselijk / vragend / incidenteel
Financieel	In 2017 en 2018 twee maal een voorbereidingsbudget van € 30.000 status: A

3. Ontwikkeling rond Sociaal Domein

De gemeente Tytsjerksteradiel is inmiddels enige tijd onderweg om veranderingen binnen het sociaal domein te realiseren. Hierbij zijn we op de goede weg. In de notitie Grip op het Sociaal Domein is de opzet voor sturing en verantwoording opgenomen. De cijfermatige informatie is in de Programmajaarrekening 2015 te vinden. Deze onderwerpen stonden beide op de agenda van de raadsvergadering van 26 mei jl..

De transformatie in het Sociaal Domein zal de komende periode verder gaan. De dorpen- en jeugdteams zullen in 2016 en 2017 doorontwikkelen.

Naar aanleiding van uitspraken van de Centrale Raad van Beroep op 18 mei j.l. over het beleid Hulp bij het Huishouden, wordt beoordeeld hoe wij ons beleid dienen aan te passen.

4. Voortgang realisatie bezuinigingen 2015–2018

De realisatie van het bezuinigingsplan 2015–2018 kent een oplopende reeks aan taakstellingen. Daarbij ligt het zwaartepunt in het jaar 2018. Dan moet er twee miljoen aan bezuinigingen structureel zijn gerealiseerd. Voor het jaar 2017 gaat het in totaal om ruim € 1.300.000 aan taakstellingen waarvan in het najaar van 2015 ruim 60% als realiseerbaar gemarkeerd werd.

In de loop van 2016 moeten de uitwerkingsplannen zover gevorderd zijn dat vóór het moment van de aanbidding van de concept Programmabegroting 2017–2020 een geactualiseerde voortgangsrapportage kan worden gemaakt omtrent de taakstellingen voor de jaren 2017 en volgende. Deze geactualiseerde voortgangsrapportage zal dan in de Programmabegroting 2017–2020 worden verwerkt.

Per programma

Status A, B of C voor genoemde bedragen.

Vanwege het belang van een goede begrotingssystematiek gebruiken wij al een aantal jaren de systematiek waarbij de opgenomen bedragen bij specifieke onderwerpen een statusaanduiding krijgen: C (verkennend/ordegrootte), B (globaal plan/kengetallen) of A (realisatieplan/concreet).

Een uitgebreidere toelichting op de betekenis van deze statusaanduiding is te vinden in bijlage 3.

P 1 Algemeen bestuur

1.1 Verbeteren telefonische bereikbaarheid.

Het aantal telefoontjes dat onze organisatie ontvangt blijft naar verwachting gelijk aan dat voor 2016. De aard van de telefoontjes verandert wel. De gemiddelde gespreksduur neemt toe omdat de vraagstelling complexer is geworden en meer persoonsaangelegenheden betreffen. Zeker met de komst van het Sociaal Domein is dit merkbaar. Eenvoudige, informatieve of niet-persoonsaangelegenheden haalt de burger steeds meer en beter van internet. Onze websites zijn daartoe steeds beter uitgerust. De telefonische bereikbaarheid is echter niet toereikend om aan deze veranderende vraag te voldoen. Bij onvoorzienbaar meer drukte of in piektijden is dit merkbaar.

De oplossingsrichting wordt gezocht in een flexibele inzetbaarheid van een personeelspool die extern wordt beheerd, maar door meerdere gemeenten in de regio wordt gedeeld. Deze inzet vraagt een inzet van € 20.000 per jaar, eerst alleen voor 2017 en 2018. In de loop van 2018 willen wij de werkelijke behoefte evalueren en beoordelen in relatie tot ontwikkelingen rond technologie, website en social media c.a.. Een eventuele budgetbehoefte voor 2019 en volgende jaren kan dan opgenomen worden in begrotingsvoorstellen voor 2019 (in 2018).

samengevat	noodzakelijk / vragend / structureel
Financieel	In 2017 en 2018 € 20.000 per jaar, daarna PM afhankelijk van evaluatie/beoordeling behoefte in 2018. Toelichting financieel: Het bedrag staat gelijk met een inzet van circa 700 uur, welke is in te zetten bij genoemde piektijden. Status B

P 2 Openbare Orde en Veiligheid

2.1 Ontwikkeling bijdrage Veiligheidsregio Fryslân

Tytsjerksteradiel maakt deel uit van de Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Fryslân. In de Wet Veiligheidsregio's is bepaald dat er een Gemeenschappelijke Regeling gevormd moet worden voor de uitvoering van een aantal taken, waaronder het instellen en in stand houden van de brandweer en de voorbereiding op rampen en crises. In het Algemeen Bestuur, waarin alle Friese burgemeesters zitting hebben, wordt besloten met meerderheid van stemmen.

De bijdrage aan Veiligheidsregio Fryslân zal de komende jaren stijgen. Hier liggen een aantal zaken aan ten grondslag. Allereerst de verdeling van de gemeentelijke bijdrage aan de regionale brandweer op basis van de nieuwe OOV-verdeelsleutel. Dit heeft een nadelig effect voor Tytsjerksteradiel van € 55.000 in 2017 naar € 111.000 in 2018 structureel. Daarnaast is er een correctie doorgevoerd van WABO-taken die eerst waren verwerkt in het maatwerkpakket, maar achteraf toch in het reguliere takenpakket thuishoorden. Ook is er een lagere bijdrage van de Brede Doeluitkering Rampenbestrijding (BDuR) wat wordt verrekend onder de gemeenten. Dit heeft een structureel nadelig effect van € 33.000. Uiteindelijk is er nog een structurele uitzetting van € 11.000 als gevolg van indexering, nieuwe afspraken in verband met de CAO en een bijdrage uit de BDuR ten behoeve van het Veiligheidsberaad.

Uit de financiële stukken (begroting 2017 en meerjarenbegroting) van de Veiligheidsregio blijkt dat autonome ontwikkelingen (o.a. cao en inflatiecorrectie) zorgen voor een stijging van € 20.000 structureel.

samengevat	onontkoombaar / vragend / structureel				
Financieel	Benodigde extra bijdragen:				
		2017	2018	2019	2020
		€ 55.000	€ 111.000	€ 112.000	€ 112.000
		€ 33.000	€ 33.000	€ 33.000	€ 33.000
		€ 11.000	€ 11.000	€ 11.000	€ 11.000
		€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000
		€ 119.000	€ 175.000	€ 176.000	€ 176.000
	NB: Op basis van begroting VRF in raad: Begroting 2017 van Veiligheidsregio Fryslân; behandeld in raad 26 mei 2016				
	Status: A				

2.2 Ontwikkeling rond taken en bijdrage FUMO

In 2016 (effectief in 2017) treedt de AMvB-VTH (Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving) in werking. Deze AMvB regelt welke WABO-taken namens de gemeenten moeten worden uitgevoerd door de Regionale Uitvoeringsdienst, FUMO. Hier zijn extra kosten mee gemoeid.

Op basis van het eerste ontwerp (de definitieve tekst is nog niet bekend) is een inschatting gemaakt van de omvang van de extra taak voor de FUMO en dus een uitzetting van de begroting op dit punt. De extra taak betreft vooral een uitbreiding van het milieutoezicht, milieuhandhaving, het beoordelen van milieumeldingen en het beoordelen van meldingen Besluit bodemkwaliteit.

Door het verschuiven van taken naar de FUMO zal er ook formatie vrijvallen binnen betrokken teams en afdelingen (Wm8KTD/ THV en WABO-vergunningverlening en bij de dragende organisatie Tytsjerksteradiel/Beheer).

Deze vrijvallende formatie (formatiereductie) omgezet in budget staat dan als beschikbare dekking tegenover de uitzetting van kosten bij de FUMO.

Die besparing zal niet de volledige uitzetting van kosten kunnen compenseren en dus moet er rekening worden gehouden met een structurele uitzetting van de begroting.

Op dit moment zijn teveel zaken nog te onzeker en gebaseerd op voorlopige aannames om al een concreet bedrag op te kunnen voeren.

samengevat	onontkoombaar / vragend / structureel
Financieel	Vanaf 2017: P.M. Status: -

P 6 Welzijn

6.1 Spreiding kindvoorzieningen

Het onderzoek spreiding kindvoorzieningen is op 12 mei 2016 in een informele raadsbijeenkomst gepresenteerd. Op 26 mei 2016 is dit onderzoek in de raad aan de orde geweest.

De verdere uitwerking van dit onderzoek en de mogelijke financiële consequenties op het gebied van onderwijshuisvesting, zijn op dit moment niet in beeld te brengen. Dat die er zullen komen, is met grote zekerheid te zeggen. De aard, en omvang en de termijnen zijn echter nog wel onzeker. Wanneer er sprake is van aanvragen voor onderwijshuisvesting (maatregelen waarvoor de gemeente verantwoordelijk is) dan zal dat in de vorm van een volgend Integraal Huisvestingsplan Onderwijs aan de orde kunnen komen.

Wanneer voor een deelthema, bijvoorbeeld rond onderwijshuisvesting, aanvullend

voorbereidend onderzoek nodig is in relatie tot de visie op maatschappelijk vastgoed, dan kan daarvoor gebruik worden gemaakt van het gevraagde voorbereidingsbudget maatschappelijk vastgoed (zie onder programma overstijgend op blz. 20).

Duidelijk is dat er een zeer nauwe relatie ligt met de beleidsontwikkeling maatschappelijk vastgoed. In de volgende perspectiefnota zullen we mogelijke consequenties in beeld brengen, voor zover die dan duidelijk zijn.

Samengevat	wenselijk / - / -
Financieel	Vanaf 2017 PM

6.2 Huisvesting Gebiedsteams Sociaal Domein

De integraal en interdisciplinair werkende dorpen- en jeugdteams functioneren nu enige tijd in de gemeente. Wat betreft de huisvesting voor deze teams, oriënteren we ons op zo veel mogelijk gebruik van bestaande locaties (maatschappelijk vastgoed).

De voor onze rekening komende huisvestingskosten horen bij de uitvoeringskosten sociaal domein en brengen we ten laste van de daarvoor beschikbare budgetten.

samengevat	noodzakelijk / neutraal / structureel
Financieel	Vanaf 2017 (neutraal). Dekking: maximaal gebruik bestaande voorzieningen en eventuele kosten t.l.v. budgetten sociaal domein.

6.3 Bydrage Stichting Markant

Stichting Markant hat de ôfrûne jierren fanút ús gemeente, en de oare gemeenten yn NE-Fryslân, in bydrage krigen foar it stypjen fan de musea yn ús omkriten mei in ferskaat oan aktiviteiten. Nei oanlieding dêrfan hat der in evaluaasje west wêrút bliken docht dat sawol de musea as de dielnimmende gemeenten te sprekken binne oer de mearwearde fan Markant. Doel is it fersterkjen fan de gearwurking benammen op it mêd fan de marketing en it oanbieden fan nije mooglikheden lykas games. Us musea jouwe oan dat sy mei harren frijwilligers hjir net of te min oan takomme, mar dat ynset op it bekender meitsjen fan de musea wol fan grut belang is foar it fuortbestean dêrfan. De bydrage fanút ús gemeente is ynearsten tydlik dekt út jildten foar rekreaasje en toerisme, mar binnen dat budzjet is der gjin romte mear de bydrage struktureel te meitsjen.

Om't wy it fan belang fine de ynset fan Markant foar ús musea te hanthavenjen,

wolle wy de jierlikse bydrage oan Markant no struktureel yn ús begrutting opnimme.

samengevat	wenselijk / vragend / structureel
Financieel	Vanaf 2017 € 4.500 per jaar Status : A

P 8 Werk en Bijstand

8.1 Participatie – Beschut werk onder de Participatiewet

Achtergrond

Met ingang van 2015 is instroom in de Wsw niet meer mogelijk en de Wajong is vanaf 2015 alleen nog toegankelijk voor mensen die volledig en duurzaam arbeidsongeschikt zijn. De Participatiewet introduceert vanaf 2015 nieuwe instrumenten om mensen met een arbeidsbeperking aan het werk te helpen. Eén van deze instrumenten is de voorziening beschut werk.

Begin 2016 heeft het college besloten om dit instrument aan te bieden in de vorm van een dienstverband. Het college wil het werkgeverschap en werk organiseren via Caparis NV.

Financiën

Voor de uitvoering van beschut werk zijn extra middelen toegevoegd aan het landelijke macrobudget:

- aan het Participatiebudget € 8.500 per persoon voor begeleiding;
- aan het Inkomensdeel € 14.000 per persoon voor loonkostensubsidie.

De bedragen zijn niet geormerkt.

Het financieren van beschutte werkplekken legt een structureel beslag op het Inkomensdeel en Participatiedeel. De vraag is of onze gemeente voor een budget van € 22.500 (€ 14.000 + € 8.500) zelf beschutte werkplekken kan organiseren. Wij komen tot de conclusie dat dit waarschijnlijk niet het geval is. Het tekort per werkplek is (nog) niet te becijferen wegens de complexiteit van de materie en het ontbreken van ervaringscijfers. Wij verwachten dat het goedkoper is om het instrument 'beschut werk' in te kopen bij Caparis NV in plaats van beschut werk zelf te organiseren. Wij hebben Caparis NV inmiddels verzocht om e.e.a. uit te werken en met een voorstel te komen.

De kosten voor de langere termijn zijn niet te berekenen. Op dit moment ontbreken er ervaringscijfers om een goede onderbouwing te geven. Daarnaast valt niet te voorspellen wat het Rijk de komende jaren beslist over eventuele extra middelen voor beschut werk (in relatie tot de dalende budgetten).

Ons uitgangspunt is voorlopig dat de kosten voor beschut werken onder de P-wet gedekt moeten worden binnen de beschikbare budgetten P en Buig. Vervolgens is de budgettaire monitoring op het totaal Sociaal Domein de ingang voor rapportages over onder- of overschrijding en bijstelling van budgetten.

Te realiseren

In 2016 ‘voorzichtig’ starten met het aanbieden van de voorziening beschut werk en ervaringen en ontwikkelingen monitoren om de vervolgstappen te bepalen (afgezet tegen de volumeontwikkeling).

samengevat	onontkoombaar / neutraal / structureel
Financieel	Voorlopig uitgangspunt is budgettair neutraal binnen middelen Sociaal Domein. Status: –

8.2 Participatie – Overname Sw-medewerkers zonder vast dienstverband bij de GR SW Fryslân

Achtergrond

Het bestuur van de GR SW Fryslân heeft op 5 december 2014 besloten om Sw-medewerkers met een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd, na afloop van hun contract geen nieuwe arbeidsovereenkomst aan te bieden, wanneer op basis van een analyse het advies van Caparis NV luidt dat deze medewerkers niet duurzaam zijn aangewezen op een beschutte werkplek.

Ondanks de wens om mensen met een arbeidshandicap zoveel mogelijk werk te bieden bij een reguliere werkgever, blijkt dit in de praktijk lastig te zijn. Daarom zijn er gemeenten, waaronder onze gemeente, die gebruik willen blijven maken van de sociale werkvoorziening voor Sw-medewerkers die geen nieuw contract krijgen aangeboden door de GR. Om deze mogelijkheid te bieden, is in 2015 de GR gewijzigd.

Overname Sw-ers

Wij hebben begin 2016 besloten dat medewerkers waarvan het contract afloopt en die niet bij een reguliere werkgever aan de slag kunnen, naadloos *) worden overgeplaatst naar onze gemeente. Deze medewerkers krijgen alsnog een dienstverband voor onbepaalde tijd. De gemeente treedt op als formeel werkgever en Caparis NV als materieel werkgever. Concreet betekent dit voor de betreffende medewerkers dat zij alleen een andere werkgever krijgen. Voor het overige wijzigt er niets voor deze medewerkers (werkplek, salarisbetaling, verzuimbegeleiding e.d.). De verwachting is dat wij in de jaren 2016 tot en met 2020 maximaal 10 personen een vast dienstverband aanbieden.

Financiën

Uit de financiële doorrekening blijkt dat de kosten in 2016 € 7.850 bedragen oplopend naar een bedrag van € 15.000 structureel vanaf 2020. Deze kosten kunnen worden gedekt binnen programma 8 door vrijval van middelen van de in de begroting opgenomen kosten voor de GR SW Fryslân.

Informereren raad

Wij hebben eerder aangegeven de raad nader te willen informeren over het onderwerp ‘overname Sw-medewerkers’. Wij gaan ervan uit dat de raad op deze manier voldoende is geïnformeerd.

**1) Wanneer er geen sprake is van een naadloze overplaatsing, dan verliest de betreffende persoon zijn/haar sw-indicatie. Het gevolg is dat de Rijksbijdrage voor deze persoon vervalt.*

samengevat	noodzakelijk / neutraal / structureel
Financieel	Budgettair neutraal binnen middelen programma 8 Status: –

8.3 Ontwikkeling uitkeringslasten Werk en Inkomen (Sociaal Domein)

In de jaarrekening 2015 is aangekondigd dat onderzocht wordt of de stelpost die in de begroting is opgenomen voor de ontwikkeling van de uitkeringslasten (voor het voor onze rekening blijvende nadeel), eventueel, en zo ja in welke mate, verminderd zou kunnen worden.

De ontwikkeling in cliëntaantallen over de eerste drie maanden van het jaar 2016 lijkt het beeld van 2015 te bevestigen. Om ons oordeel beter te kunnen onderbouwen, willen wij de ontwikkeling nog een aantal maanden volgen om in de tweede bestuursrapportage mogelijk met een bijstellingsvoorstel te komen.

samengevat	noodzakelijk of wenselijk / neutraal of biedend / structureel
Financieel	Vanaf 2017 P.M. Status: –

P 9 Milieu

9.1 Afval- of grondstoffenbeleidsplan.

Op het terrein van de afvalinzameling en -verwerking vindt op dit moment een golf van ontwikkelingen plaats. In het landelijke ‘Van Afval naar Grondstof’ (VANG) programma zijn ambitieuze eisen geformuleerd door het Ministerie van Infrastructuur en Milieu, de NVRD (werknaam voor de Koninklijke Vereniging voor afval en reinigingsmanagement) en de VNG. De hoeveelheid afval die verbrand wordt, moet drastisch omlaag, in Tytsjerksteradiel van 171 kilo per inwoner naar maximaal 100 kilo in 2020, waarbij het scheidingspercentage minimaal 75% bedraagt. Voor 2015 is in onze gemeente 181 kg per inwoner over 2015 ingezameld. Dit resultaat bestaat uit 162 kg huishoudelijk restafval en 19 kg grof huishoudelijk afval. In totaal wordt hiervan verbrand: $(162 \cdot 74,4\% =)$ 121 kg restafval + 19 kg grof huishoudelijk afval = 140 kg per inwoner. Het scheidingspercentage betreft 72%. De uitdaging ligt voor de gemeente met name op het terrein van de hoeveelheid huishoudelijk afval ingezameld via de groene en grijze container en op de grofvuillocatie.

Op dit moment maakt het gebrek aan gestroomlijnd beleid en visie, dat de besluitvorming en uitvoering van afvaltaken soms ad hoc plaats vindt, wat mogelijk bij kan dragen aan een inefficiënte manier om de VANG-doelstelling te kunnen behalen. Daarom zal een kader voor een grondstoffenbeleidsplan aan de raad worden voorgelegd om te komen tot een heldere en gestructureerde visie op afvalgebied. Een grondstoffenbeleidsplan en uitvoeringsprogramma voor de komende jaren (bijvoorbeeld de komende tien jaar) kunnen richting geven aan de afvalinzameling en -verwerking zodat de VANG- en duurzaamheidsdoelstellingen gehaald kunnen worden.

Voorafgaand aan het opstellen van een afval- of grondstoffenbeleidsplan zal een startnotitie door ons college aan de raad worden voorgelegd. De kosten voor het opstellen van een afval- of grondstoffenbeleidsplan zijn van belang; die zullen de inzet van een extern adviesbureau en interne uren (diverse projectmedewerkers) betreffen. Wij hebben nog geen offerte opgevraagd bij een extern adviesbureau, omdat de basis hiervoor de genoemde startnotitie is. De kosten komen direct ten laste van de afvalinzameling en worden dan gedekt vanuit de inkomsten uit de afvalstoffenheffing. Op basis van een vergelijkbaar project als het verbreed gemeentelijk rioleringsplan (VGRP) schatten wij de kosten, gebaseerd op een plan met scenario's, op ongeveer € 45.000,- (eenmalig).

samengevat	noodzakelijk / neutraal / incidenteel
Financieel	In 2017 eenmalig budget gedekt via afvalstoffenheffing. Status: B

9.2 Energiestransitie; van fossiel naar duurzaam

De energietransitie is een belangrijke opgave uit de ANNOII agenda. Hoe kan Noordoost Fryslân regionaal invulling geven aan het klimaatakkoord van Parijs en het ‘Energierapport, transitie naar duurzaamheid’ van het rijk, en de invulling van de provinciale ambitie? In september 2016 wordt een uitvoeringsagenda voor de ANNO-regio gepresenteerd, incl. een begroting voor de daarop volgende jaren. Gezien de voortvarende ontwikkeling omtrent de productie van duurzame energie middels realisatie van zonneparken, zal gemeentelijk beleid hiervoor worden ontwikkeld. Het provinciaal beleid ‘Romte foar sinne’ is hierbij leidend.

samengevat	noodzakelijk / -
Financieel	-
	Status: -

P 10 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

10 1 Herinrichting Alde Feanen

3e uitvoeringsmodule “Herinrichting Alde Feanen”

De uitgangspunten / doelstellingen uit het Raamplan worden vertaald naar concrete inrichtingsmaatregelen per deelgebied. Deze maatregelen worden per deelgebied uitgevoerd in uitvoeringsmodules. De gemeente draagt bij in deze kosten. De 3e uitvoeringsmodule van dit landinrichtingsproject omvat voor onze gemeente een aantal belangrijke doelen:

- het afronden van de vaarroute uit de 2e uitvoeringsmodule (noodzakelijk) en een eindinrichting van de Panhuyspoel;
- inrichten van enkele percelen als natuur;
- aanleggen van recreatieve voorzieningen.

Het Raamplan is eerder in de raad geweest en is kaderstellend voor de verdere planvorming en de (financiële) rol daarin voor de gemeente. De Provincie Fryslân is verantwoordelijk voor de uitvoering van de plannen. De planvorming heeft vertraging opgelopen en is begin 2016 gestart. Naar verwachting zal dit uitlopen tot begin 2017.

Er zal bij de planuitvoering rekening moeten worden gehouden met een gemeentelijke bijdrage (cofinanciering). Het is op dit moment lastig in te schatten wat de exacte gemeentelijke bijdrage zal zijn. De eerste kosten worden naar verwachting niet eerder dan in 2018 gemaakt. Wij verwachten nu in de

perspectiefnota van het volgende voorjaar (PPN 2018–2021) meer te weten en concrete bedragen te kunnen noemen. Zoals eerder aangegeven zetten wij alleen in op noodzakelijke / afrondende maatregelen.

samengevat	noodzakelijk / vragend / incidenteel
Financieel	In de jaren 2018 t/m 2022 – P.M. <i>(komt terug in volgende perspectiefnota)</i> Status: –

10.2 Volkshuisvesting; nieuwe woningwet

Sinds 1 juli 2015 is de nieuwe Woningwet van kracht. Invoering van deze wet heeft ingrijpende gevolgen voor de verhoudingen tussen huurder, gemeente en woningcorporatie. Gemeenten hebben een prominentere rol toebedeeld gekregen, die meer taken en verantwoordelijkheden met zich meebrengt. In Tytsjerksteradiel is voor deze taak 8 uur per week (0,22 fte) beschikbaar. Het afgelopen jaar is gebleken dat deze capaciteit niet toereikend is om aan de Woningwet te kunnen voldoen. Tegelijkertijd is besloten nieuwe bezuinigingen door te voeren op de bedrijfsvoering. Door middel van het verschuiven van capaciteit c.q. het stellen van prioriteiten zal worden getracht intern ruimte te vinden voor deze taken. Wij verwachten echter dat er niet te ontkomen is aan een (beperkte) capaciteitsuitbreiding. Bij het vaststellen van de begroting 2017 zullen wij dit inzichtelijk maken.

samengevat	noodzakelijk / vragend / structureel
Financieel	Vanaf 2017, eerst nog P.M. Status: –

P 11 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

11.1 Precariobelasting

De Precariobelasting is ingevoerd per 1 november 2014. Aan Tennet en Liander zijn aanslagen precariobelasting opgelegd voor het jaar 2014 over november en december en het gehele jaar 2015. Tennet heeft geen bezwaar aangetekend. Liander heeft wel een bezwaarschrift ingediend. Dit bezwaar is ongegrond verklaard. Tegen de uitspraak op bezwaar heeft Liander in december 2015 beroep

aangetekend bij de rechtbank Noord Nederland. De procedure loopt nog.

In december 2015 is door de gemeente de “overeenkomst leidingrechten” met Vitens opgezegd. Hierdoor kan per 1 juli 2016 een aanslag worden opgelegd. Er wordt nog onderzoek gedaan naar de grondslag, dit betreft het aantal meters waterleidingen in openbare gemeente grond.

Voor Stedin is in onderzoek wat de lengte is van het gasleidingennet. Dit bedrijf is verzocht om opgave te doen voor aanslagen ingaande 2014 en 2015.

Er kan nog niet aangegeven worden hoe één ander zich gaat ontwikkelen. In de begroting is op dit moment een jaarlijkse inkomst van € 1.451.000 opgenomen. Het is op dit moment niet te voorspellen of dit minder of meer gaat worden. De ontwikkelingen worden nauwlettend gevolgd.

samengevat	-
Financieel	-
	Status: -

Paragraaf 3 Bedrijfsvoering

§3.1 Opleidingsbudgetten

Wij zijn aan het onderzoeken hoe wij onze medewerkers mee kunnen laten groeien in de diverse ontwikkelingen. Innovaties gaan door en vereisen opleiding van het personeel om hier goed op in te spelen. Zowel in verband met nieuwe wetgeving (bijv. omgevingswet), (door)groei naar een netwerkorganisatie, het meer en meer zelf organiseren van je werk en verdergaande digitalisering van processen is er in bredere zin behoefte aan het opdoen van nieuwe kennis, die weer kan bijdragen aan de wendbaarheid van onze gemeente. Daarnaast zijn opleidingen gericht op politiek bewustzijn en politieke sensitiviteit van groot belang en vragen andere competenties.

De verdergaande digitalisering zal met zich meebrengen dat wij anders om zullen moeten gaan met opleiding en scholing. Zo hebben wij in voorgaande jaren al een proef gedraaid met e-learning. In 2016 en verder zullen wij streven naar een optimale combinatie van de verschillende manieren van leren om zo een altijd lerende soepele en wendbare organisatie te kunnen zijn, gebruik makend van slimme methodieken.

Tenslotte is investeren in opleiding en ontwikkeling ook van belang met het oog de vergrijzing in onze organisatie. Voor nu en de toekomst zal moeten worden

bekeken hoe wij hier op kunnen inspelen.
 De verwachting is dat er in de periode 2017-20120 meer middelen voor opleiding en aandacht voor kennis en ervaring behoud zullen worden ingezet
 Wij willen eerst nog beoordelen of de middelen uit herallocatie van bestaande budgetten beschikbaar kunnen komen, of dat er tijdelijk extra middelen nodig zijn.

samengevat	noodzakelijk / neutraal of vragend / incidenteel
Financieel	Vanaf 2017: P.M. Status: -

§3.2 Baan afspraak banen uit Sociaal Akkoord (BAB-banen)

25.000 extra banen bij de overheid voor mensen met een arbeidsbeperking! Deze afspraak is in het sociaal akkoord (in 2013) gemaakt. In het VSO is afgesproken dat door de gemeenten/Gemeenschappelijke regelingen tot en met 2023, 5250 banen gecreëerd worden. Hierbij heeft de VNG in 2015 een appel gedaan bij de gemeenten om in 2015 al één baan te realiseren. De gemeente Tytsjerksteradiel heeft zich in 2015 gecommitteerd tot het intern realiseren van banen voor personen met een arbeidsbeperking. Dit heeft er in 2015 toe geleid dat er een extra BAB-baan (BAB baan is 25,5 uur) is gecreëerd in Tytsjerksteradiel.

Ook in de navolgende jaren zullen wij bijdragen aan het realiseren van de banenafpraak. Dit geldt eveneens voor de Werkmaatschappij 8KTD. Om dit verder handen en voeten te geven zal hiervoor vanuit HRM beleid worden opgesteld waarin we de ambities van het college verwoorden en zaken bepalen als: hoeveel mensen met een arbeidsbeperking willen we in de organisaties onderbrengen, hoe gaan we dat voorelkaar krijgen, waar komt de verantwoordelijkheid te liggen en hoe wordt begeleiding geregeld etc. In een bijbehorend plan van aanpak zal e.e.a. geconcretiseerd worden. Uitgangspunt is in ieder geval één BAB-baan per jaar te creëren tot en met 2023, bij de gemeente Tytsjerksteradiel dan wel bij de Werkmaatschappij 8kTD.

samengevat	noodzakelijk / neutraal of vragend / structureel
Financieel	- Status: -

Paragraaf x Nieuwe paragraaf in programmabegroting

§x.1 Demografische ontwikkeling

In de programmabegroting zal een paragraaf Demografische ontwikkelingen worden opgenomen. De paragraaf zal inzicht moeten bieden op de financiële gevolgen van het dalend aantal inwoners in onze gemeente. Als op termijn het aantal huishoudens daalt zal dit een negatief effect hebben op de gemeentelijke inkomsten. Daarnaast zullen de doelgroepen voor bepaalde maatschappelijke voorzieningen kleiner worden (onderwijs, sport) of verschuiven (zorg).

De paragraaf zal ingaan op vier onderdelen:

- ontwikkeling van de bevolking;
- effect op de woningmarkt (leegstand en capaciteit in bestemmingsplannen);
- effect op het voorzieningenniveau en leefbaarheid; en
- de sociaaleconomische effecten op de arbeidsmarkt.

Er zal een interne werkgroep ingesteld worden vanuit de verschillende beleidsvelden om inzicht te verkrijgen op de toekomstige kosten van het voorgenomen beleid en de houdbaarheid van dat beleid met het oog op de demografische ontwikkeling.

samengevat	noodzakelijk / neutraal / structureel
Financieel	- (alleen personele inzet bestaande formatie) Status: -

Bijlage 2 Overzichten financieel: Perspectiefnota 2017 – 2020

2.a Samenvatting financieel perspectief 2017 – 2020

Samenvatting Perspectiefnota 2017 - 2020						bijlage 2.a
Bouwstenen voor de perspectiefnota					dd.	10 juni 2016
Wat worden de saldi in de meerjarenbegroting						<i>cijfer met "-" is nadelig, (+) is voordelig</i>
	Ontwikkelingen	2017	2018	2019	2020	basis
a	Saldi uit vastgestelde begroting	-351.000	15.000	37.000	83.000	raad november 2015
b	Ontwikkeling op basis raadsbesluiten <i>(bijl. 2.b)</i>	-11.000	-5.000	-44.000	-52.000	raadsbesluiten t/m mei 2016
c	Gemeentefonds en maatregelen Rijk <i>(bijl. 2.c)</i>	231.000	547.000	363.000	780.000	informatie t/m 10 juni 2016
d	Autonome ontwikkelingen <i>(bijl. 2.d)</i>	185.000	-15.000	-15.000	-15.000	„ „
e	Ontwikkelingen (nieuw) beleid <i>(bijl. 2.e)</i>	-174.000	-230.000	-181.000	-181.000	„ „
Totaal		-120.000	312.000	160.000	615.000	
		tekort	positief	positief	positief	

2.b Ontwikkeling op basis raadsbesluiten

Ontwikkeling op basis raadsbesluiten										bijlage 2.b
wijzigingen op de in november 2015 vastgestelde begroting										8 juni 2016
										<i>cijfer met "-" is nadelig, (+) is voordelig</i>
	Onderwerp raadsbesluit	Bd Vr	ONW	ABC	nog apart raad	2017	2018	2019	2020	basis
1	Tweede rapportage 2015									geen effecten 2017 / 2020
2	Tussentijdse raadsbesluiten met financieel gevolg voor meerjarenbegroting									niet van toepassing
3	Raad mbt 1e rapportage 2016					-20.000	-14.000	-53.000	-61.000	in raad mei 2016
4	Raad ogv bestemming resultaat jaarrekening 2015					9.400	9.400	9.400	9.400	in raad mei 2016
Totaal (afgerond)						-11.000	-5.000	-44.000	-52.000	
						nadelig	nadelig	nadelig	nadelig	

2.c Gemeentefonds en maatregelen rijk

Gemeentefonds en maatregelen Rijk										bijlage 2.c
verwerking circulaire mbt Gemeentefonds en overige gevolgen maatregelen rijk									dd.	10 juni 2016
<i>cijfer met "-" is nadelig, (+) is voordelig</i>										
Onderwerp	Bd Vr	ONW	ABC	nog apart raad	2017	2018	2019	2020	basis	
ONTWIKKELINGEN GEMEENTEFONDS										
Effect meicirculaire (per saldo - netto)					231.000	547.000	363.000	780.000	Effect per saldo o.g.v. BZK circulaire 31 mei '16	
Effect groot onderhoud gemeentefonds					P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	mogelijk nog in september circulaire BZK	
Totaal verschil					231.000	547.000	363.000	780.000		
					voordelig	voordelig	voordelig	voordelig		
Gemeentefonds										
Ontwikkeling Gemeentefonds					535.000	851.000	667.000	1.084.000		
correctie indexering materiële lasten/baten					-54.000	-54.000	-54.000	-54.000		
correctie CAO lasten					-250.000	-250.000	-250.000	-250.000	(cao per 1/1/17 3,4% waarvan	
effect per saldo					231.000	547.000	363.000	780.000	al 1,5% was verwerkt)	
Sociaal Domein (3 D's)										
ontwikkeling gemeentefonds					520.000	683.000	701.000	676.000	incl lonen en prijzen SD	
correctie uitgaven lonen en prijzen SD					-256.000	-256.000	-256.000	-256.000		
verwerking budgettair neutraal in begroting					-264.000	-427.000	-445.000	-420.000	effect objectief verdeel-model	
effect per saldo					0	0	0	0		

2.d Autonome ontwikkelingen

Autonome ontwikkelingen										bijlage 2.d
<i>ontwikkelingen als gevolg van gewijzigde prijzen en aantallen</i>								dd.	08-jun-16	
<i>cijfer met "-" is nadelig, (+) is voordelig</i>										
	Onderwerp	Bd Vr	ONW	ABC	nog apart raad	2017	2018	2019	2020	basis
1	areaal ontwikkeling MBB	Vr	N	A		-15.000	-15.000	-15.000	-15.000	boven stelpost in begroting
2	voorlopig verwacht effect renteontwikkeling - kort lopende leningen					100.000				risico nemen (anticiperen)
3	voorlopig verwacht effect actualisering fasering investeringen					100.000				risico nemen (anticiperen)
Totaal						185.000	-15.000	-15.000	-15.000	
						voordelig	nadelig	nadelig	nadelig	

2.e Ontwikkelingen (nieuw) beleid

Ontwikkelingen (nieuw) beleid	bijlage 2.e
<i>nieuw beleid en ontwikkelingen in bestaand beleid</i>	dd. 08-jun-16

cijfer met "-" is nadelig, (+) is voordelig

Prg	vlg nr	Onderwerp	Bd Vr	ONW	ABC	2017	2018	2019	2020
alg.	1	Kanteling		N					
	2	Maatschappelijk vastgoed	Vr	W	A	-30.000	-30.000		
	3	Ontwikkelingen Sociaal Domein		N					
	4	Voortgang realisatie bezuinigingen 2015-2018		N					
1	1	Verbeteren telefonische bereikbaarheid	Vr	N	B	-20.000	-20.000	P.M.	P.M.
2	1	Ontwikkeling bijdrage Veiligheidsregio Fryslân	Vr	O	A	-119.000	-175.000	-176.000	-176.000
	2	Ontwikkeling taken en bijdrage FUMO	Vr	O		P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
6	1	Spreiding kindvoorziening	-	W		P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
	2	Huisvesting Gebiedsteams Sociaal Domein	-	N					

Prg	vlg nr	Onderwerp	Bd Vr	ONW	ABC	2017	2018	2019	2020
6	3	Bydrage Stichting Markant	Vr	W	A	-4.500	-4.500	-4.500	-4.500
8	1	Beschut werk onder de Participatiewet	-	O					
	2	Participatie - overname SW-medewerkers	-	N					
	3	Ontwikkeling uitkeringslasten Wenl	Bd	N		P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
9	1	Afval- of grondstoffenbeleidsplan	-	N	B				
	2	Energietransitie; van fossiel naar duurzaam	-	N					
10	1	Herinrichting Alde Feanen 3e module	Vr	N			P.M.	P.M.	P.M.
	2	Volkshuisvesting; nieuwe woningwet	Vr	N		P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
11	1	Precariobelasting		N					
§3	1	Opleidingsbudgetten	-	W		P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
	2	Baan afspraak banen (BAB-banen)		N					
§ nw	1	Demografische ontwikkeling		N					
Totaal (afgerond)						-174.000	-230.000	-181.000	-181.000

21

nadelig

nadelig

nadelig

nadelig

Kolom:

Bd Vr : Bd = ruimtebiedend (€), Vr = ruimtevragend (€), - = neutraal,

ONW : O = Onontkoombaar (niet/nauwelijks beïnvloedbaar), N = Noodzakelijk (verplichtend, noch wel beïnvloedbaar), W = Wenselijk

ABC : A = ogv concreet plan (afwijking < 15%), B = ogv ruwe kengetallen, C = indicatie ordegrootte

P.M. = toekomstig vragend of biedend

Telling onderwerpen Onontkoombaar	aantal	3	-119.000	-175.000	-176.000	-176.000
Telling onderwerpen Noodzakelijk	aantal	14	-20.000	-20.000	0	0
Telling onderwerpen Wenselijk	aantal	4	-34.500	-34.500	-4.500	-4.500
		21	-174.000	-230.000	-181.000	-181.000

Volgende bladzijde:

Bijlage 3 Status bedragen in bestuurlijke notities en voorstellen

Bijlage 3 Status bedragen in bestuurlijke notities en voorstellen

“Labeling” van bedragen/ramingen in bestuurlijke notities.

Wanneer in notities sprake is van bedragen of kostenramingen die te maken hebben met voorgenomen nieuwe projecten of nieuw beleid wordt zo'n bedrag standaard voorzien van een “label” dat de status en de mate van onderbouwing verduidelijkt.

Voor het gebruik van de termen “PM” en “taakstellend” wordt afgesproken dat hieraan de onderstaande omschrijving wordt gekoppeld.

Status bedragen in bestuurlijke notities en voorstellen (april 2010)

	status C	status B	status A
fase	verkennende fase	planfase	realisatiefase
trefwoorden	initiatief, verkenning wat, ordegrootte inspanning,	uitwerking, plannen, begin progr.v eisen,	uitgewerkt plan incl. overleg betrokkenen, definitief progr.v eisen
basis raming	inschatting en kengetallen	elementen en kengetallen	elementen en/of hoeveelheden en kengetallen/prijzen
afwijking in % (richtgetallen)	mogelijk > 50%	mogelijk 15 - 50 %	verwachting < 15 %

Het kan ook voorkomen dat er (nog) geen bedragen kunnen worden genoemd of dat er echt nadrukkelijk sprake is van een “taakstellend bedrag.”

Voor deze gevallen gelden onderstaande termen:

PM Staat voor:	- er zijn nog geen concrete plannen (<i>we willen iets gaan doen</i>) - het college is van plan hier tijd en energie in te stoppen - instemming betekent instemmen met uitvoeren van voorbereidend werk en verkenningen - er wordt wel verwacht dat er (t.z.t.) sprake zal zijn van effecten voor de begroting - er is nog geen sprake van besluitvorming
PM +voetnoot	In een voetnoot kan worden aangegeven of er sprake is van een bijzondere reden voor PM, bijvoorbeeld in geval van een nog onmogelijk te kwalificeren autonome/ onontkoombare ontwikkeling.

taakstellend	- er wordt vooraf een bedrag vastgesteld voor bepaalde activiteiten of voorzieningen/maatregelen - het bedrag is leidend en maximaal, het ambitieniveau wordt hierop afgestemd

Het College van Tytsjerksteradiel, april 2010

Z2016-00047

S2016-14920